

IDŐK TANUJA.

(EGYETEMES MAGYAR UJSÁG.)

Szerkesztői szállás és kiadó-hivatal:

molnár-utca, 14. sz. a.

Szerk. iroda: váci utca 19. sz. 2. em.

Előfizetési feltételek:

Pesten háhozordással, valarint vidéken postai széküldéssel egész évre 16 frt., fél évre 8 frt., negyedévre 4 frt.

Megjelenik e lap vasárnapokat és ünnepeket kivéve mindennap.

Hirdetések háromszor hasábozott soraért vagy annak helyéért 5 ujkr. s 30 ujkr. belyegdíj számíttatik.

Írói segélyegylet.

I.

Nemzetiség és hazaszeretet azon titok, mely mindent egyesít. (Stadium.)

Széchenyi.

Ha azzal nem vigasztalhatnók magunkat, hogy miként a testvilágban a rendszeres forgás vagy mozgás egy némely testet ideiglenesen csak azért rejt el szemünk elől, hogy egy másikat engedjen szükségképen előtérbe lépni; ugy az eszmevilágban is sokszor egy üdvös eszme valószínűsége csak azért halasztatik el, mivel más, talán még üdvös eszme igényli az előtér: valóban minmagunkon kellene megütköznünk, hogy a nem rég felmerült *írói segélyegylet* eszméje, mely oly élénk viszhangra talált -- a pusztában elhangzott szóvá vált.

A tett hasonlítás folytán azonban azzal vigasztalhatjuk magunkat, hogy részént más, nemzeti életünkbe vágó eszmék, részént pedig az *írói segélyegylet* mikénti létesítésének módjai némiták el ideiglenesen e fontos kérdést, s meg vagyunk győződve, hogy miképen mi, ugy több író társunk is szentelt ez ügynek néhány órát, napot, sőt tán hetet is.

Szeréntünk az *írói segélyegylet* inkább nemzetekölcsi, mint társadalmi szempontból tekintendő, és így az ebből szülemlendő haszon nem annyira abban rejlik, hogy a társadalom egyik osztályának némely tehetlen tagja könnyűléteességéből megóvatik a meg nem érdemelt nyomortól, mint inkább abban, hogy a nemzetgazdászati törvények alapján, egyesülés által az er-

kölcsi munkaerő a nemzeti vagyon szaporítására nem csak hogy fejlesztetik, de egyszersmint a már e téren kifejlődött erő reproductió által többszöröztetik.

Sokan ugyan, sőt még maga *Smith Ádám* is, azt állítják, hogy az írók és művészek nem csak hogy nem szaporítják a nemzeti vagyont, de még költségbe is kerülnek. Ezen állítvánnyal azonban az illetők az irodalom és művészet szükségességét és hasznosságát nem vonják kétségbe; mert ők csak az anyagi vagyon szaporítását tagadják meg a nevezett osztálytól.

E nézet újabb időben annyira alapnékülkünek találtatott, hogy minden cáfolat felesleges; mert hisz ki né látná be, hogy jó könyv, szép ujsági cikk, szép kép, szíverítő színi előadás, a gépészet, vegytan és egyéb tudománybeli találmányok nem csak hogy derítik a szellemet, és így edzik a testet is, minthogy a szellemi épségtől tételeztetik fel a külső épség is; de még magát a nyers munkaerőt is tekintve kétséget nem szenved, hogy a tudomány és így az irodalom és művészet szellemi eszközök által oly kutforrásokat fedez föl a könnyű termelés előmozdítására, hogy méltán azt lehet állítani, miszerént az irodalomnak erkölcsi hatásán kívül még anyagi haszna is van.

Schwarzer az egy napi miniszter „Geld und Gut“ című munkájában nagyon találóan jegyzi meg, hogy: „Az értelmiség termékenyebb mint a tőke és a munkaerő; mert míg ezek csak a terményt idézik elő, addig amaz magát a termelőt képezi, illetőleg azzá neveli.“ Az pedig na-

gyon rossz gazdász, ki a tárgyak miatt a társadalmat feleli, melynek érdekében működik.

Feleslegesnek látszik tehát azt vitatni, hogy az író egy nemzetnek nem csak erkölcsileg, de anyagilag véve is a legnagyobb munkarejét képezi, és így az irodalomnak minden ágában való előmozdítása ép oly befolyással bír a nemzeti vagyonra nézve, mint a kereskedés, ipar, vagy bármennemű vagyonszaporítási eszköz.

És mégis fájdalom, egy osztálya a nemzetnek sem részesül társadalmilag kevesebb anyagi jutalomban, mint épen az írói osztály. Mi ezen sajnós körülményt nem rójuk fel egészben a nemzetnek, hanem a nemkedvező eseményeknek; de azért a tény mégis áll; mert ki ne tudná azt e széles hazában, hogy eddigelé még majdnem minden nagy írója Magyarországnak anyagi küzdelmek között szenderült át a jobb-létre, és mindazt, mit övéinek hátrahagyott, azon reményben állott, hogy a nemzet, az író holtá után rója majd le, mit életében elmulasztott. — Némely közkezeletű írónál ezen remény teljesült is; de hány buzgó napszámosa a nemzetnek porlik a hideg göröngyök alatt, kinek ezen reménye nem valósult? fájdalom, nagyon sok; pedig sokszor a kevésbé közkezeletű író is ép úgy szenteli a hazai irodalomnak egész életét, mint az, kire a szerencse istenasszonya nyájában mosolygott.

A baj azonban nem ott rejlik, hogy egy szegény embernek esaládja nyomorának van kitéve, habár társadalmilag tekintve a dolgot, ez is nagy hiba, amennyiben az egészséges társadalmi szervezet gondoskodik arról, hogy a társadalmi gépezet minden egyes tagja a működést elvégezze, és ha elkopik, a rendszeres menetet ne hátráltassa; hanem inkább ott rejlik, hogy egy jelentékeny osztálya a nemzetnek, nem látván jutalmazva kifejtett munkásságát, tepsedésbe esik — mivel nem érzi azon rugót, mely a munkaerőt fejleszti — „a magán vagyonszerzésnek lehetőségét.“

Ezen magánvagyon megkülönböztetendő a nemtermelő értékszaporítástól, amennyiben a vagyon a családi szükségek fedezésének értelmét túl nem haladja.

Oly államban, hol a munkásosztály nincs biztosítva, hogy munkássága után nem csak magát, hanem családját is föntarthatja: ott min-

denki csak annyit ügyekszik dolgozni, amennyit azon szükség igényel, hogy napról napra élhessen. Ez ugyan erkölcsi hiba, de egyszers-mint oly emberi gyarlóság, melyet társadalmi reformok kiirtani képtelenek.

Sokan ugyan azt állítják, hogy minden polgárnak kötelessége az állam, illetőleg a nemzet vagyonát szaporítani, amennyiben minden polgár közvetített birtokrészvényese a nemzeti vagyonnak, és így megfordítva.

Nagyon helyes, csak hogy e birtokrészesség feltételezi egyszersmint a szükséges élvezhetési jogot is, különben nem egyéb — elméletnél.

Sok nemzetgazdász harcolt már a vagyon közössége mellett, de végtére is meggyőződtek, hogy a vagyonközösség nem egyéb mint művészi formába foglalt „communismus“, mely az élvezetvágyat ébreszti és a munkabuzgalmat lan-kasztja.

E vagyonközösségre Bastiot helyesen jegyzi meg: „A mostani concurrentia helyett, mely a sok és oleső termelésből áll, azon állapot állana be, hogy az emberek minél kevesebbet és minél drágábban dolgoznának.“

Ami nagyon természetes, mert a közös vagyon fogalma megszüntetné a magánvagyon-szerzés érdekét, és így az egyéni szorgalom leg-hathatósabb emeltyűjét vesztené.

Roscher az ujabkor legjelentékenyebb állam-gazdásza sem barátja a vagyonközösségnek. Ha a vagyonközösség elvénél fogva, mondja nevezett tudós, az élet örömei és terhei az alsóbb néposztály értelmezése szerént lennének elosztandók, akkor ily férfiaknak mint *Thaer*, *Arg-weight* stb., kik most tanuló szobáikban százezreknek szerzik a kenyeret, kapával és ásóval kellene három-négy embernek szükségéről gondoskodniok.“ És ily módon kellene elenyésznie a társadalmi működés egyik főtenyezőjének „a munkafelosztásnak“, melynél fogva mindenkinek azzal kell foglalkoznia, ami általa aránylag kevés munkaerővel a társadalomnak legtöbb hasznot hajthat. Egy tanító, ha naponkint csak két órán keresztül foglalkozik is hivatásának teljesítésével, mindenesetre több anyagi és erkölcsi hasznot hajt a társadalomnak, mint ha rubrikálna, vagy mást cselekednék is. Jó kai, Kemény, Eötvös, Czuczor és számtalanok, mint szántóvetők vagy mint iparosok egy, vagy ta-

lán k
háron
mint
kiadó
reske
rül: k
kása
anya
mely
által
I
az író

„A Pá

A
jövaha
eltérés
pápa,
tokkal
engedel
től elv
nyiben
nak k
mint a
keresz
kell len
melyek
tanak,
gyenek
egy le
gyelje
egyéb,
uralma
hogy a
felelős
sokkal
ország
védelm
lóját k
nia, a s
vér me
képvise
ténjék,

terhei
jenek.
fejedl
nek fö
tholikt
kat ad
tehat
sága, r
hol az
kettős
hatalm
nak sz
nem le
dön ki
E
melyne
nek jo

amennyi napra egyszerűségi rendszeres adalmi

minden g a nem minden nemzeti

részesség vezethetési etnél.

vagyon öződtek, nt művély az élmant lan-

en jegyzi mely a ot állana és minél

közös va- avagyon- lom leg-

nyebb ál- összűnek. ndja ne- z alsóbb

ek elosz- ter, Arg- a százec- és ásóval

írói gon- elenyész- ezőjének minden-

arány- leg több- int csak atásának

gi és er- mint ha s. Jókai, ok, mint vagy ta-

lán kiváló szorgalmuknál fogva legfőbb két-három emberét tettek volna szolgálatot, míg mind írók, leszámítva az erkölcsi nyereményt, kiadót, szedőt, gépészt, könyvkötőt és könyvkereskedőt foglalkoztatnak, és így világosan kiderül: hogy az írói osztály egyik szorgalmas munkása a társadalomnak, ki megérdemli, hogy anyagi helyzete legalább azon fokra emeltesse, melyen munkaereje az aránylagos jutalmazás által nemzetgazdászatiilag is fokoztatik.

De nézzük az erkölcsi nyereményt, melyet az irodalom szűl.

„A Pápa és a Congressus” című röpirat szövege. (Folytatás.)

V.

A történet, vallás és a politika tehát tökéletesen jóváhagyják a népelet szabályszerű föltételektől való eltéréseket. Semmisen egyszerűbb tünemény mint, egy pápa, ki Romában tartja székhelyét és korlátolt birtokkal rendelkezhetik. Ily magas érdeknél fogva megengedhető, hogy néhány százezer lélek a nemzeti élet-től elvonassék, anélkül, hogy feláldoztassék, amennyiben jólétükről gondoskodnak. A pápai kormány-nak közigazgatásában ép oly atyailag kell eljárnia, mint azt helyzetének természete igényli. Az, ki az összes kereszténységnek atyja, alattvalói irányában is annak kell lennie. Ha államszervezete kívül esik azon elveken, melyek egy tisztán politikai államban kezességet nyujtanak, szükséges hogy eselekedetei annál kevésbbé legyenek kárhözvethatók, és ha őt utánozni nem lehet, úgy legalább azon kell ügyekeznie, hogy mindenki irigyelje. Szerentünk tehát a pápának világi hatalma nem egyéb, mint az egyházi kormányzat mintája. A pápa uralma papi kormányzat, de nem dietatarság. Mint-hogy a korlátlan községet őt a közigazgatási érdekek felelőssége fölé emeli, a közügyek kezelése érdekében sokkal magasabb helyzetben van. Mint a középolasz-sorsági szövetség tagja, a szövetséges hadsereg által védelmezettik. Pápai hadsereg csak a közrend zászlóját képezze, de ha bel- vagy küllelenséggel kell harcolnia, a szent atya ne szálljon síkra. Az ő nevében ontott vér megsértené azon isteni könyörületességet, melynek képviselője. Ha a pápa kezét felemeli, az azért ne történjék, hogy sűjtson, hanem hogy áldjon.

Szintén lényeges dolog, hogy a katolikus cultus terhei ne csupán a pápai kormány alattvalóiá nehezüljenek. A pápa nem csak államának, de minden hívőnek fejedelme, és így méltányos, hogy a pápai udvar fényének föntartásához ne csak alattvalói járuljanak. A katolikus hatalmasságok kötelessége a pápai kiadásokat adózás által fedezni. A pápai udvar költségvetése tehát nem római, hanem nemzetközi, ép úgy mint hatósága, mely egyházi szempontból mindenütt tiszteltetik, hol az általa képviselt dogma tiszteltetik. Ez által kettős eredményt értek el: először a pápa a katolikus hatalmasságok által fizetendő adóban morális hatalmának szentesített általánosságát látja, míg más részből nem lesz kénytelen népeit adóval nyomni, melylyel midőn kineveszt növelni, nevének dicsőségét esűkítettik.

Ennek rövid foglalata ez: Európában lesz egy nép, melynek élén nem épen király, de atya leendő, és melynek jogai inkább uralkodójának szíve, mint törvényei-

nek és institutióknak tekintélye által lesznek biztosítva. Ezen népek nem lesz nemzeti képviselője, sem hadserege, sem sajtója, sem bírói kara. Egész közléte a községi szerkezetben lesz összpontosítva. Ezen szűk körön kívül nem lesz más hivatása, mint az elmélkedés, a művészetek, a nagy emlékek kegyeletes ápolása és az imádkozás. Mindörökre meg lesz fosztva a tevékenység ama nemesebb részétől, mely minden országban ösztöne a hazafiságnak, és törvényes gyakorlati alkalma a szellemi tehetségnek, vagy a jellem fölsőbbsegeinek. A souverain főpap kormánya alatt nem áhítozhatik senkisen a katona dicsőségére, sem a szónokéra, vagy az államférfiéra. A nyugalom és a magabizalom kormánya lesz az, egy neme az oasissnak, hová a politikai szenvedélyek és érdekek nem érnek el, és mely mással nem törődik, mint a lelki világ nyugodt kilátásával. Ezen kivételes állás kétségkívül fájdalomosan hat oly emberekre, kik a nemesebb nagyravágyás mellett téltenségre vannak kárhözvethatók, de ez áldozatot magasztos érdekből tőlük meg lehet kívánni, mint-hogy ez érdek előtt elmél a magánérdek. Egyébiránt, ha a pápa alattvalói nem is vehetnek részt a politikai élet eselekvőségében, mindenesetre kárpótlást találnak az atyai kormányzatban, az adómentességben, hazájuk erkölcsi nagyságában, mely a kath. vallás központja; kárpótlást találnak továbbá azon körülményben, hogy a katolikus hatalmasságok tartandják fön ez udvar fényét. Ezen kártalanítások bizonyos értékkel bírnak, és egészen véve ily kormány alatt, ily előnyökkel és kilátással nagy papokra, minőket a történet mutat, mindig elég tisztelet római polgárnak lenni.

VI.

Szükség a pápa világi hatalmát föntartani; Szükség őt mindazon felelősség alól fölmenteni, mely egy kormányra nehezül, s az egyház fejét oly körbe helyezni, hol szellemi tekintélyét politikai befolyása nem zavarja, nem compromittálja;

Szükség ennélfogva birtokát inkább kisebbre szorítani mint terjesztetni, s alattvalói számát kevesebbiti inkább mint növelni;

Szükség a politikai élet előnyeitől ekként megfosztott állam polgárainak egy gyámkodó atyai, takarékosan gazdálkodó kormányban adni kárpótlást.

Néhány szóba foglalva, ezek azon állítások, miket az eddigiekben bebizonyítani igyekeztünk.

Ezek megállapítása után következménykép egy másik kérdés merül föl, mely az általunk fölállított elvek alapján nézetünk szerent igen könnyen megoldható minden kényesvolta mellett.

Romagna néhány hó óta a pápa hatalma alól tényleg ki van véve, s ideiglenes kormány alatt áll. Jelenleg oly kormányzó intézkedik fölötte, kinek hatalma Középpolaszország minden állomásaira kiterjed. Eszerent a különváltság már bevégzett tény.

Vissza kell-e adni Romagnát a pápának?

E kérdés megfejtésére nézve legjobb magának a pápai hatalomnak érdekeit figyelembe vennünk. Miként már fönebb említők, katolikus szempontból írunk s egyedül arra törekszünk, ami az egyháznak javára szolgál s fönséges fejének megadhatja azon biztonságot és nagyságot, melyre irányában Franciaország, valamint minden más nemzet, kötelezve van.

Nem vizsgáljuk hát itt a romagnai népek érdekeit; nem azt, lehet-e joguk maguknak más kormányt választani; nem a pápai kormány ellen emelt panaszokat s azon hangulat őszinte komolyságot, mely a piemont-hozí csatlakozás mellett nyilatkozott. Mindezt mellőzzük. Feladatunk csupán e kérdés fejtegetése: az egy-

ház dicsőségére s fejének tekintélyére nézve hasznos-e, hogy Romagna egyházi állam maradjon?

VII.

Dacára a szent szék 1796-ban történt lemondásának, Romagna még mindig a pápai kormány tökéletes birtokában van. Lakóinak a pápa elleni felkelése a törvényes jog és szerződések ellen elkövetett lázadás. Az 1815-ki szerződésnél fogva Romagna, mely olasz királyság egy része volt a császárság alatt, vissza lön adva a pápának. Míg e szerződések állnak, kétségbehozhatlan, hogy a pápai felség fel van hatalmazva arra, hogy visszakövetelje birodalmának azon részét, mely tőle elszakadt. Ezt meg is tette és jogosan.

De vajjon érdekében van-e ezen visszakövetelés a pápai hatalomnak és a vallásnak? Itt a meggyőződés habozik, és az értelem meghasonlásba jő a törvényes jog szigorú magyarázatával. Romagna, mely a szent-széknek törvényes birtoka, szükséges alapja-e világi hatalmának, növeli-e, biztosítja-e azt? Ha így állana a dolog, semmi kétség benne, hogy minden katolikus határozottan nyilatkoznék mellette. Mi részünkről nem vagyunk azon hiedelemben, mintha Romagna elszakadása csökkentené a pápa világi hatalmát. Tertülete kisebbedett, ez való, de politikai tekintélye nem birtokai terjedelmében áll, melyet nem tarthat fön másképp, mint idegen hatalmak fegyverei által; sem alattvalói számban, kik felett nem uralkodhatik másképp, mint erőszak által: de áll azon tiszteletben, melyet magaviseletével parancsol s mely fölmenti őt attól, hogy a szigor véglétéhez folyamodják, melyek minden kormányra nézve rossz eszköz, rossz pedig mindenképp előtt oly fejedelemlere nézve, ki az evangéliummal kezében uralkodik.

A pápai méltóságának és fenségének vajjon mi szükségé külszínre és államába beosztott országterületekre? Neki nincs szüksége terre, hogy szeressék és tiszteljék. Az ő jogai áldásaiban és tanításaiban jelentkeznek leg-hatalmasabban. Ne tamitsa-e és ne állja-e a világot egészen? Kevesebb vagy több embert kormányoz-e, nem a dolog lényege. A lényeges csak az, hogy legyen annyi alattvalója, hogy független legyen, és ne legyen sok arra nézve, hogy uralkodói szenvedélyei, érdekei és újítási árajai ne sodorják magukkal, mint ez történeti szokott, hol nagyobb tömegek vannak együtt. A pápa fontossága nem azon 21 tartományban áll, mely jelenleg birtokát teszi. Bologna, Ancona és Ravenna Rómától egy hegylánc által elválasztva, lakóik jelleme, történelmi emlékeik legkevésbé sem folynak be a szent szék fénye és hatalma növelésére. Az éjti-e bámúlásba a világot, hogy a pápa Romában trónol, s uralkodói széke a vatikánban van? A római állam souverainjét alig veszi észre valaki. Ha önkénytelen, ragaszkodásból tartoznék Romagna a pápához, és a népet bizalom és vonzódás ugy esatolná hozzá, mint amennyire a történelmi kapesok és szerződések kötik oda, ugy öszintén bevallva, mi sem tekintenők akadálnak a birtokot a pápára nézve. A tények azonban azt mutatják, hogy másképpen áll a dolog. Az egyházi állam ezen része az 1815-ki szerződés óta 20 éven keresztül osztrákok által volt megszállva: Bolognában szintén osztrákok voltak, míg a francia zászlók az Alpeseken nem lobogtak.

Ezek visszavonulása okozá a legatus eltávozását, és a pápai hatalom felbomlását, s nélkülök e hatalom többé sem létre jönni, sem főállani nem képes. Mindez igazságként rendíthetetlenül áll. Ha Romagna visszaadták a szent atyának, itt nem találta tisztelő alattvalókat, kik alázattal és engedelmességgel meghajolnának előtte; hanem találta ellenségeket, kik hatalmának minden lépten utjában állának, és kiket csak erőszak

tartana meg alatta. Mit nyerne bennök az egyház? A lázongó alattvalókban hitlen fiakat volna kénytelen látni s ki átkozni, kiket büntetni kellene! és hogy uralkodó felség maradjon, le kellene talán mondania legszebb nevérol, az anyai névről. Ezt lehetlen, hogy akarná; lehetlen, hogy a püspökök és katolikusok akarnák. Ily áldozatokon nyert visszafoglalás átok, nem győzelem volna. Egy pár százezer alattvalóval, kiket a pápa világi hatalma alá hajtának, lelki hatalmán oly sebet ütne, mitől csak Isten oltalma és Európa bölcsesége fogják megvédeni. (Folyt köv.)

HIVATALOS.

Ő es. k. Apostoli Felsége m. é. dec. 20-kán kelt legfelsőbb kéziratval gróf *Horváth-Tholdy* altábornagyot titkosanúcsosi ranggal díjfelengedés mellett legkegyelmesebben fölrüházní méltóztatott.

Ő es. k. Apostoli Felsége m. é. dec. 23-kán kelt legfelsőbb határozatával az esztergami székeskáptalan-nál komáromi főesperessé *Krausz Alajos* kanonokos és címzetes prépostot; nógrádi főesperessé *Bucsegh János* kanonokot és címzetes apátot; valóságos kanonokokká *Bubla Károly* pozsonyi társaskáptalani kanonokot és dr. *Zalka János* egyháztörténelem tanárát a pesti egyetem-nél; címzetes kanonokokká *Szuhányi István* modrai lelkészt és bázingeri al-archidiaconust, továbbá *Roder Alajos* vallástan tanárát és akadémiai tanárt a nevezett egyetemnél, végre pozsonyi társaskáptalani kanonokokká *Csernák József* érsekújvári lelkészt és al-archidiaconust legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Ő es. k. Apostoli Felsége m. évi nov. 14-ről kelt legfelsőbb határozatával *nagy-károlyi gróf Károlyi Alajos* es. k. valóságos kamarázt saját rendkívüli követévé s meghatalmazott miniszterévé a porosz kir. udvarnál legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Ő es. k. Apostoli Felsége m. évi dec. 26-ról kelt legfelsőbb határozatával *Virág Mihály* tudor kanonokot a pécsi székeskáptalannál, Bol-ról nevezett címzetes apátá s *Dobosay Antal* pécsi városi lelkészt Odonról nevezett címzetes prépostá legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

LEVELEZÉSEK.

SZIGETKÖZ. (*Hédervár*). Jan. 1. Vegye szívesen T. Szerkesztő Úr! hogy vidéki levelezői sorában ez új-év hajnalán én is bekopogtatók az „Idők Tanujá”-hoz, hogy köszönthessem ezen újszülöttet, melynél becsesebb új évi ajándokkal a kath. magyarságot, ugy hiszem, meg nem lephette! Mint minden jókat, azonszerént az „Idők Tanujá”-nak is akadtak ellenségei, kik már akkor berzenkedtek ellene, mikor még napvilágot sem látott! Igy van ez rendszeren a világon; „ki új utat tör, gaz és tüske várja (Petőfi), maga az egyház is, melynek érdekei oly híven és fűi szeretettel lesznek e lapban mindig képviselve. üldözések és vérvizatok közt edzette magát, mint a tölgy, mely a duló szélvészcek közepett csak annál mélyebben eresztí gyökereit. Vigasztalására szolgálhat az „Idők Tanujá”-nak az, mit egyik híresb országgyűlésünkön Győr megyének akkori főpapja a Jézustársaságiak vé-

delme
gytün
nak.
nagy
nem i
körül
sem l
hatta
szelel
madá
att z
vetke
ezen
gyobl
Duna
előnt
mert
aligh
előtte
árviz
apasz
lyekb
az ele
zet,
Mint
külön
megva
föleml
ritkán
kott t
kártek
rai ke
megfe
ügyes
ugyan
gedeln
ban é
elejét
kellte
szalma
legjobb

A
templon
morább
ő excell
széde ut
től elvá
esett. A
letlen —
esétlens
ként föt
Fr
dás „Ge
befolyás
ternek.
nek ban

egyház? A
kénytelen
! és hogy
mondania
etlen, hogy
atholikusok
lalás átok,
lattvalóval,
lelki hatal-
és Európa

20-kán kelt
ábornagyot
legkegyel-

23-kán kelt
eskáptalan-
nonokos és
segh János
nonokokká
kokot és dr.
ti egyetem-
modrai lel-
oder Alajos
ezett egye-
kokká Cser-
conust leg-

ül kelt leg-
Alajos es-
vé s meg-
legkegyel-

26-ről kelt
kanopokat
t cimzett
donról ne-
kinevezni

l. Vegye
levelezői
gtatok az
sem ezen
úndokkal
nem lepp-
az „Idők
már akp-
világot
gon; „ki
maga az
süni sze-
elve, ül-
gát, mint
ett csak
asztal-
az, mit
ór me-
giak vé-

delmére mondott: „Urain, nem lehet az rossz gyümölcs, melyet a darazsak annyira megszállnak! — — — Ami vidékünket illeti, a minapi nagy hó, mely hirtelen borította el a vetéseket, nem kis aggodalmat támasztott gazdáinknál azon körülmény miatt, hogy alatta a föld legkevesebet sem levén megfagyva, a vetések könnyen elfúlhattak volna; holott a mult tavaszon is a tartós szelek annyira megrongálták azokat, hogy harmadánál többet, a sok gízgaz és buzavirág miatt zölden kellett eleségnek lekaszálni; a bekövetkezett langy idő azonban a hóval együtt ezen aggodalmat is, ugylátszik, szétozlatla. Nagyobb bajunk azonban ennél az, hogy az öreg Duna mérgesen kandikál medréből felénk és előntéssel fenyeget bennünket, annál is inkább, mert a csak nem régen készült új töltésben aligha fog erős gátat találni. Vidékünk annakelőtte vadakban szerfelett bővelkedett, az 1850-ki árvíz azonban majdnem helyrehozhatatlanul megapasztotta őket; az idej vadászatok alatt, melyekben több tekintélyes mágász is részt vett, az elejtett nyulak számát ezerre tehetni, fácánt, őzet, szarvasokat is szép számmal találhatni. Mint majdnem minden tájnak, azon szerént e különben igen szép és termékeny vidéknek is megvannak különösségei; elég legyen ezuttal fölemlíteni azon esapást, melyet e vidék nem ritkán szenved a köd miatt, mely hajnal felé szokott támadni, és ha napkelte előtt előszik, nem kártékony; ha azonban a fölkelő napnak sugarai kereszttülhatnak rajta: akkor a kalászkot megfekszi és elfekettíti a szemet is. Az emberi ügyesség azonban ez ellen is talált óvszert; ugyanis a szorgalmas gazda hosszú kötelek segítségével azt a kalászkokról lesimítja hamarjában és így kártékony hatásának nem egyszer elejét veszi. Azidén azonban, hála Istennek, e kelletlen vendég elmaradt; különben a gabona szalmára dusan, szemre nézve azonban nem épen legjobban fizetett.

Varga Mihály.

POLITIKAI MOZZANATOK.

Ausztria. — *Venecia.* Karácsony napján sz. Márk templomában olyasmi adta elő magát, minék a legszomorúbb következményei lehetnek volna. Alig lépett le ő excell. a patriárka a szószekekről bevégzett szent beszéde után, midőn egy tetemes nagyságu kö a boltzattól elválva, borasztó robajjal a szószekek lépészetére esett. A templom tömve volt és egyedül a szerencsés véletlen — szeréntünk isteni gondviselés — által a szerencsétlenség pillanatában a szószekek körzete megürült, más-ként több ember életébe kerültend.

Franciaország. *Páris,* dec. 31. A német közmondás „Geld regiert die Welt“ szerént a bankárnak több befolyása van a politikai eseményekre, mint egy miniszternek. Ebből csak az látszik, hogy minden miniszternek bankárságra, vagy megfordítva, minden bankárnak

miniszterségre kell törekednie. Onnan van az, hogy a börze és a cabinet az újabb pol. terminológiában majdnem hasonértelműeknek vannak jelölve. Ez azonban leginkább csak Franciaországban a divat, hol talán még Eugenie császárnénak udvarhölgyei is figyelemmel kísérik a börzét.

Nem minden jelentőség nélküli dolognak lehet tekinteni azon körülményt, hogy az utolsó napokban a párisi börzén oly zavar és ijedség uralkodott, mintha Fouldnak könyvvezetője néhány millió frankkal szökött volna meg, és sietségében még a congressus programját is bepakkolta volna, mely miatt a congressus bizomytalan időre elhalasztott. Az ijedség azonban enyészni látszik és ma a börzerészvények ismét új hitelre vergődtek, mely vigasztaló körülmény leginkább ott veszi eredetét, hogy Walewsky gróf a pápai nuntiusnak, midőn ez az ismeretes rőpirat tárgyában tisztelkedett, azt felelte, hogy „mindaddig, míg ő, t. i. Walewsky francia miniszter, a rőpiratban felállított elvek a francia politikában viszhangra nem találhatnak.“

Mindenestre szép felelet, de koránsem bir annyira horderővel, hogy a börze is erre alapíthatná finansialis politikáját: mert Walewsky grófnak lemondása, vagy lemondatásából még nem következik, hogy a leendő új külügyminiszter ugyanugy gondolkozik, mint Walewsky. Egyébiránt hihető, hogy a congressus február hóban összejön, és akkor majd kiténik, hogy a börzének, Walewskynek, vagy azoknak van-e igazuk, kik sem emennek, sem amannak nem hisznek.

Érdekes azon hár, mely a párisi lapok, nevezetesen a katolikus és a hivatalos lapok között foly, elannyira, hogy még a belügyminiszter haragját is magukra vonták a kath. lapok, melyek ellen szigorú eljárás van kilátásban.

A legutolsó miniszteri gyűlésben Bilaut oda nyilatkozott, hogy miután a francia kormánynak más hivatalos közlönye nincs mint a „Moniteur“, következésképpen más publicistai vagy journalistikai jelenségek csak mint belügyiek tekintendők, melyek a külkormányokat csak mint magámdolgok érdekelhetik, és így Walewsky urnak e tekintetben semmi igazolásra van indoklásra nincs szüksége ha netalán, mint ez az most a rőpirat érdekében történik, valamely külkormány képviselője felvilágosítás végett folyamodnék hozzá.

Ebből az következik, hogy „Ugoena non coronat“, azaz: hogy Walewsky még nem börze-ember, ki felvilágosítást adhatna, hogy az aetiák miért szállnak le?

Olaszország. *Rómából* írják a „Voss. Ztg.“nak dec. 22-éről: Azok, kik a napi események menetével foglalkoznak, egész pártszenvedélyvel vitatkoznak Középolaszország politikai jövőjének legközelebb történendő eldöntése felett. Feltűnő, hogy számos család Középolaszorból Rómába költözik, hogy a dolog kimenete ne odahaza érje őket, mivel valószínűleg félnek tőle. A kinek az utóbbi időben alkalmá volt ő szentségével beszélni, azt vette észre, hogy a szent atya nyugodtabb és határozottabb mint azelőtt, ami valószínűleg onnan következik, hogy Grammant herceg, a párisi követ, kormányra részéről megnyugtató felvilágosításokat adott. Alkalmasint az is jóhatású volt a szent atyára nézve, hogy Párisban kitüntetések készülnek Antonelli bíbornok számára. Ezen kitüntetések jelentékeny katolikus párt részéről történendnek, melynek élén *Montalambert* és *Veuillot**) urak állanak. Hogy a congressus után fegyveres beavatkozás is fog történni a heregeség és a Romagna ellen, azt itt bizonyosnak tartják. Csakis így ma-

*) Ezen férfiak tehát igenis egy és nem különböző zászló alatt állnak, miként bizonyos magyar vezéreink állítá. Szerk.

gyarázható azon munitió-szállítmány, mely a mult héten Toulonból Civita-Vechiába érkezett, noha az Angyalvárbán még tizenegyezer hordó lőpor létezik. (Hiában, a ventosóví ágynak a diplomatiának caviatjától oly óriási étvágygyal bírnak, hogy szinte félnek, nehogy éhségökben saját tűzérjeik ellen forduljanak.)

Nápoly, dec. 20. A párisi „Presse“-nek írják innen: „Lord Elliot állítása szerént az amnestia élvileg be van ugyan fejezve, de mindamellett még számos elfogatás történik. A két hónap óta történt elfogatások száma az egész királyságban 5000-re megy. A villafrancai béke után Longróban „Éljen a király! éljen az olasz szövetség!“ kiáltásokat lehet hallani. A szövetség éltetése a legnagyobb lelkesedéssel történt, és a lelkesedők közül 43 el is fogott. Tizenketten ezek közül a határon átszöktek, de hetet elfogtak és elítéltek, a többi rejtőzik. Hogy könnyebben elfoghassák, nejeiket és gyermekeiket fogságba teszik, és addig nem eresztik szabadon, míg az illetők nem jelentkeznek. Basilicata tartományban 60 háromszintű lobogót találtak; ezek között hat nagyon pompás. Minthogy a bűnösöket nem ismerik, minden községben 3—4 szabadelvűt fognak el. (Tiszteljünk az ilyen eljárást!!)*

Angolország. Londoni napilapokban olvassuk: Holland lord, ki nem rég hunyt el Nápolyban, halála előtt katolikusá lön, és hogy az ottani palotájához közel eső kath. templomban temették el.

Nemours herceg fiával együtt Southamptonban hajóra tilt, hogy Lissabonban a portugali királyt meglátogassa.

Az *aldershotti* táborban összejöttetés történt a rendes katonaság és a nemzetőrségféle militia közt és pedig igen szomorú következményekkel.

Olvashatjunk nemkülönben azok neveit is, kik a pápa világi fejedelemsége mellett nyilatkoztak a világi katolikusok részéről. A följirat aláírásában *Stowuton, Arandel, Dormer, Petre, Clifford, Lowat, Herries, Fielding és Campden* lordok, valamint még tíz báró neveivel találkozunk.

Legujabb.

Paris, jan. 2. A spanyol hadsereg tegnap reggel megkapá a parancsot, és Castillejos ellen megindult. Az igen nagy-számu ellenség makaesul akadályozá az átkelést. A marokkóiakat Prim osztálya s a Zabala hadtestének néhány zászlóalja megveré. A sereg Castillejos magaslatain erős védelmi állást foglalt. A hercegnő-huszárok az ellenségre rohantak s egy zászlót elfoglaltak. A marokkóiak vesztését 1500 emberre becsülik, a spanyolok mintegy 500-at vésztettek. (Reméljük a „Timés“ is meg fog elégedni az ujkor kereszties-vitézeivel.)

Páris, dec. 31. A „Constitutionnel“ egy harmadik cikket közöl a „katolikus journalisták“ cím alatt. *Grand-guillo* vallja magát szerzőül.

Lissabon, dec. 31. *Río de Janeiro*ból érkezett, dec. 8-i tudósítások szerént a béke az *argentini szövetség és Buenos-Ayres* között *Paraguay* közbenjárása folytán megkötöttet. *Buenos-Ayres* az *argentini szövetségbe* belezottetük.

Páris, jan. 1. Hírlik, hogy a *congressus* jan. 31-dikén gyűl össze. — *Goyon* tábornok, a francia őrség parancsnoka Rómában, *Párisba* váratik.

*) *Intra muros et extra!* Eszünkbe jut Plato népkorlátozási alapelve, hogy t. i. akkor lesznek a népek boldogok, stb.

TUDOMÁNY, IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Bécsi tárcalevelek.

I.

Jan. 1-én 1860.

Boldog újévet! hangzik mindenünnen fülünkben, s a részént betanult, részént improvisált újévi köszöntések egész árja, néha cifrábnál cifrább alakba öltözve, áraszt el. Hallván e vég nélküli szerenese kívánatokat, akaratlanul is készetve érezzük magunkat, részünkről és szeretetünkről s barátainkról magyaros szívélyességű üdvözléssel megemlékezni. S ezek sorából hogy feledhetők ki új de annál kedvesebb barátunkat, az „Idők Tanuját“, melynek ez egyszersmint születésnapja is; — s az őszinte, részvételtjes jókívánság kit illethetne meg inkább, mint őt, azon sok s méltatlan rágalom ellensúlyozására, melylyel jó barátai már születése előtt illették, sőt még bölcsőjébe is alig léphetve, már is némelyek által ártatlanul a vétek legundokabbikával, a hazafiatlansággal vádoltatott. E sorok írása közben is borzadálylyal emlékezünk azon rít gyanusításokra melyekkel ez új vállalat eszméje némely körben fogadtatott, s önkénytelenül azon kérdés merül föl lelkemben, vajjon nem illetnek-e engem is vádak? s míg én itt írószatlam mellett éjeleimet áldozom, nem kell-e pirulom, hogy ily vállalathoz nyujték segítségkezet? Ne féljenek olvasóm! egyetlen percig sem kételkedem magannak nemmel felelni. Vagy lehet-e azt nemzetiségünk elleni véteknek nevezni, hogy én vállalkoztam a magyar olvasóközönséget az „Idők Tanuja“ hasábjain a birodalmi székváros szélesebb érdektársasági viszonyairól, tudományos, irodalmi s művészeti mozgalmairól s haladásairól, szóval minden szép- és jóról, ami csak művel keblt érdekelhet, koronként értesíteni oly szellenben s modorban, mely ne csak hogy olvasóink vallási meggyőződését s tisztá erkölcsi érzetét ne sértsé, hanem azt, mint a lehető legnagyobbjót, táplálni is törekedjék. De ha emellett más felekezeti kedves testvéreinket csak egy soral is sértegetni, vagy a köztünk uralkodó kölesönös szeretetet s békét zavarni merészelnék: azonnal vessék reánk az első követ.

Hanem hogy elfoglalt levelezői tisztünket megkezdjük, lássuk hogy ez új-év küszöbén a congressussal beáll politikai vajadások s a már 43,000 példányban ellett *Laqueronniere*-féle röpirat mellett még mi érdeklí kiválólág a bécsi kedélyeket? S ez mi lehetne más, mint a közlegő farsang. Minél inkább ismerkedem Bécs különféle rangu köreiben, annál inkább kezdek meggyőződni egy szellemű barátom állításáról, hogy tán nincs a földkerekségén olvasóvárb közőnség a bécsinél. Valóban csak is ebből lehet meg-

magyar
mi kés
gyelm
legnag
megny
mel ha
s a műv
Elysiu
szüntet
romlott

kezdte
jűk. Al
és sok
szavon
től; —
ragasz
ismeret
hangve
marada
olvasón
tagadba
legnagy
kettős j
ünnepe
s mely
legreme
ben, a
ködheté
költésze
tére, hi
csak ki
tánylólá
előadás
melylye
óriási ne
köteless
hogy a
csi lakó
közönsé
irányáb
seny, me
legnagy
egyvet
hirdetett
siai bec
legnagy
vliághír
dünk. Sz
terem e
a nagy
még soh
a kis Au
künk vol
izben ma
galmáho
a legszel

menen fű-
provisált
frábnál
n e vég-
il is kész-
szerette-
lyességi
ól hogy
barátun-
szeremint
vétteljes
mint őt,
ozására,
illették,
r is né-
lakabbi-
E sorok
nk azon
ulat esz-
énytele-
jjon nem
írász-
ell-e pi-
egédke-
ég sem
agy le-
nevez-
közön-
rodalmi
zonyai-
mozgal-
- és jó-
koron-
n, mely
dését s
zt, mint
jék. De
reinket
közöttük
zavami
követ.
ztünket
őben a
a már
éle röp-
esi ke-
közleg
külön-
k meg-
tásáról.
ben kö-
et meg-

magyarázni azon végnélküli s nagyszerű vigalmi készülteket, melyekre már most kezdik figyelmeztetni a helybeli lapok közönségöket. Mi legnagyobb megütközéssel vettük az *Elysium* új megnyitását. Megvallom a legösszintébb örömmel hallám taval s a finom ízlés emelkedésének s a műveltség haladásának tartám a hírt, hogy az Elysium fensőbb parancs következtében meg fog szüntetni. S ime eszörny újra feltámad a közizlés romlottóságának legvilágosabb bizonyítékaként.

Addig is azonban, míg e rég várt vigalmak kezdetöket vehetnek, a hangversenyek korát éljük. Alig buszuzhatának el *Dreyschok*, *Vieuxtemps* és sok más kisebb nagyobb zenei celebritás „viszszavonhatlanul” utolsó előadásaikban a közönségtől; — már is az ökölnyi betűkkel nyomott falragaszok ismét 5—6 új részént ismert, részént ismeretlen nagyság megérkezését hirdetik. Mi a hangversenyek ez árában csak néhányra mint maradandóbb becsüre vagyunk bátrak kedves olvasóinkat figyelmeztetni. Az eddigiek között tagadhatlanul a legérdekesebb egyszersmint a legnagyobb művészi becsű s fontosságu volt azon kettős jótékony-célú előadás, mely a karácsonyi ünnepek előtt az opera-színházban rendeztetett, s mely alkalommal Haydn Józsefünk egyik legremekebb s legnagyobb szerzeményében, az örök becsű „*Évszakokban*” gyönyörködhetünk. Haydn magasröptű s mélyérzelmű költészete nem szorult gyenge tollam dicséretére, hisz ki nem ismerné azt? Mi ehelyütt csak kötelességünknek tartjuk egyrészt méltánylólag megemlíkezni a gondos s összevágó előadásról, s dicsérőleg a nagy szorgalomról, melylyel az operai személyzet e nagyszerű mű óriási nehézségeit leküzdé; de másrészt szintén kötelességünknek tartjuk örömtünket kifejezni, hogy a legfölültesebb évek után kapkodó bécsi lakosság között találkozik még szépszámu közönség is, mely a komolyabb műrekek irányában is talál gyönyört. A másik hangverseny, mely minden valódi zenebarát figyelmeztet a legnagyobb mértékben kiérdemli, a férfienek-egylet (Männergesangsverein) jövő péntekre hirdett előadása, mely alkalommal egyeb classici becsű művek között az egyházi zene egyik legnagyobb szerű termékében, a nagy *Alcibiades* világírú „*Miserere*”-jében gyönyörködhetünk. Szeretjük remélni, hogy a nagy redouté-terem ekkor csakugyan kicsiny lesz, miután a nagy maestro e régi de örökbeesű műve itt még sohasem adatott. Mára pedig egy hazánkfia, a kis *Auer Lipót* hangversenye van hirdetve. Nekünk volt alkalmunk ez ifju hegedűvirtuózt több ízben magánkörben hallhatni, s ime nagy szorgalmához, de különösen gyönyörű tehetségéhez a legszebb reményeket kötjük.

Mivel már beem vagyunk a zenéről csevegni, megemlíjtük a külföldi lapokba (Constitutionnel, Havas stb.) átszívargott azon hírt is, hogy jövőre „karinthisi kapu”-ról nevezett operaházról, a császári administratio s vele együtt természetesen az évenkénti 150,000 frtnyi segély elvonatván, privat vállalatná alakuland át. A „Constitutionnel” e hírt összeköttetésbe hozza a pénzügyi újabb reformok kérdésével, s a három havi olasz-opera saison megszüntetését már e részben az első lépésnek tartja. Mi e hír valószínűsítését, melyről bécsi lapokban még semmit sem olvastunk, igen sajnálunk, nem csak azért, hogy operánk lényeges anyagi segélyt vesztené, hanem különösen azért, hogy ez intézettel ez esetben a jótékony erkölcsi befolyás és tekintély is elvonatnék.

A bécsi hírlapirodalomban ez újvére nem a legkedvesebb vendég jelentkezik. T. i. a csak nemrég elhalt „Theater-Zeitung” hirdeti tele torokkal, *Morländer* ur szerkesztése mellett, új feltámadását. Valóban, ha ez új folyam is a régi szellemben s irányban fog haladni, mitől pedig, — már az első évnegyedre az ismert író, Mühlbach Luiza eredeti regénye: „Nagy nap egy színész életéből” levén hirdetve, — teljes okunk van félni: akkor bátran merjük állítani, hogy a bécsi journalistikát egyhamar nagyobb csapás nem érhetne volna.

Előttünk hever az ujévi ajándékul ajánlott újabb irodalmi termékek egész halmaza, de erről s még sok másról, — levelem ugysis nagyon hosszúra nyulván — jövőre; addig is még egyszer: boldog újévet az „Idők Tanujá”-nak! . . .

TÁROGATÓ.

— Mult évi dec. hó 8-án kelt legmagasabb határozat folytán azon 30,000 frt. alapítványi összeg, melyet boldogult Mária Terézia 1774-ben egy, katolikusok számára, Debrecenben építendő szegények házára tón le, oly módosítással vétetendik foganatba, hogy miután ez intézet a meghatározott felekezethezesség miatt eddigéig életbe nem léphetett, ezen gátló körülmény nem fog tekintetbe jönni, és az építendő szegények háza minden felekezethez tartozóknak fog meghelyül szolgálni.

— A magyar Akademia nyelv- és széptudományi osztálya a Teleki-jutalomra pályázó vigjátékok bírálóivá *Lukács Már*, *Toldy Ferenc* és *Greguss Agost*, — a Karácsonyi-jutalomra pályázó komoly színdarabok bírálóivá pedig *b. Kemény Zsigmond*, *Tóth Lőrinc* és *Jakab István* tagokat nevezte ki. Szeretjük hinni, hogy a „Telivér” szomorú-vigjáték története nem jelenik meg második kiadásban.

— A „Hölgyf.”-nak írják, hogy a főtí lívészárban elhatározták, hogy a hibás lövésekért fizetni szokott összegeket a Kazinezy-alapítvány javára összegyűjtik. Sokkal jobban örülünk az ily lövések, mint azon nyelvészeti baklövések fölött, melyek szintén Kazinezy rovására történnek.

— A legközelebbi akademiái gyűlésben mélt. és fot. *Deák Zsigm.* címz. püspök ur, és taval választott tiszte-

letbeli tag székfoglaló értekezése olvastatik föl. E szép értekezés nem annyira tudománynak, mint inkább a nemzeti nyelv szépségeinek, és az ezekre hathatósan befolyó Akadémianak szempontjából iratott. Jobban is szeretjük a tiszta hazafias eszmék mesterkéletlen tolmácsolását, mint némely essaiezett zürzavart, melyre ráítik a tudomány stemplijét.

— Tegnapelőtt este egy gyöngye idegzetű úri ember hirtelen keletkezett csekély zaj miatt úgy megjédt, hogy az orra alá tartott bor sem birta magához hozni, pedig a komló bor a boron kívül más szeszt is tartalmaz. És vajon mi ijesztett egy rá az amicere? Csekélység. Őt buldog, négy mopsz, három juhász kutya, egy agár és néhány öl-ebeesko, melyeket némely vendég hozott magával, oly erősen vitakoztak egy darab dísnöpecsenyén, melyet vadnak vélték, hogy a vitakozásból kutyavérgzés keletkezett. A szabadvélemény megvitathatása szempontjából azt indítványozták, hogy ha már némely ember csakugyan nem élhet kutyatársaság nélkül, legalább ne húst, hanem csontot dobjon kísérő elé, azon talán majd nem vesznek össze.

— **Nemzeti színház.** Január 4-én. Szerdahelyi Kálmán javára: először: 33,333 frank és 33 centime naponként. Vigjáték 3 felv., Dumanoir-és Clairville-től. Fordít. Martin Frigyes. Ismét egy francia sületlenség, mely a társadalmi kinövészeket előtérbe szorítja. Mese helyett elég lesz az alapszemét elmondani, hogy az olvasóközönség tájékozhasa magát. Ugyanis egy nagybátya csak azon feltétel alatt hagyott végrendeletileg 500,000 frankot egy fukar öcsnek, ha ez a zsgorisága és szorgalma által szerzett 100 ezer frankot 3 nap alatt elkölti. Elejénte ez elremíté a nevelésig fősvény iskolamestert, a ki egyetlen eselédjétől, ki egyszersmint keresztleánya, és a kít nőül is akar venni, csak hogy ne kelljen neki bért fizetnie, még a reggelit is megtagadja, és délben is csak káposztával is beéri; de később egyik párisi ügynök által énekesnők és operatőrcsok közé elegyíti, hol aztán a nehéz feladat minden akadály nélkül végrehajtatik, és a tékozló par force azon veszi

észre magát, hogy nemcsak a százezer, de még az örökölt ötszázezer frankból sincs már semmi, minthogy az ügyész neje, a ki azelőtt szünet az operához tartozott, és ki iránt a pazarló iskolamester régóta hajlammal viselkedett, arra veszi, hogy palotát, fogatot, ékszert stb. vegyen neki, amit az ügyész későbbben észrevesz és szerellemföltő kezd lenni, míg neje fel nem világosítja, hogy ez mind csak esel volt, hogy az összeget megmentse hajdani pályatársnői körnei közül, a szegény megcsalott keresztleány számára, aki oly jó volt az ügyész nejének kézbesíteni azon csomag szerelmeslevelet, melyet az örökség-hagyó hajdan az ügyész nejétől kapott. Természetes, hogy erről hallgatott a neyeesko. Később következik a meglepetés. Az iskolamester elveszi keresztleányát, minthogy ez szerzett magának egy kis nászajándékot, mint azt azelőtt az iskolamester kívánta. Eltérve attól, hogy örökség-hagyó nem kívánhatja, hogy örököse csak a tékozlás által tegye magát méltóvá jelentékeny örökségre, és így valószínűtlen, furesának tesz, hogy a fukarság szenvedélye, mely oly erős gyökereket vert, egy másik mulékonyabb szenvedély által oly hirtelen háttérbe szorítottassék. Nevetséges továbbá azon szerep, melyet Heloise, az ügynök neje játszik saját lakában, és a bárgyu férj mit sem vesz észre, pedig párisi ügynök. Hogy a táncosnokkal való létketlen töbözés nem való a nagy közönség elé, azt mindenki látja fogja, a ki nem francia. Az előadást illetve, Szerdahelyi remekül képviselte először a fukar, később a szerelmes és pazarló iskolamestert. Játékán nem csak tanulmány, könnyűség és létkeltani tökély, de genialitás is látszott, és a nagyszámú közönség zajos tetszésben részesíté kedvetlen. Lendvane (Jeanette) a szerény, negédes kis porléányt sok gyöngédséggel játszta. Némethiné (Thais) az operatőrcsok szerepét, sem nem tudta, sem fel nem fogta. Szilágyi Sándor (Beaudrille) ügyész, és Priell Cornelia (Heloise) nejét jól képviselék.

Tulajdonos kiadó és felelős szerkesztő:

Loukay Antal.

Függönkfűrs:
Garay Alajos.

Ipar, gazdaság, pénzügy, kereskedelem és közlekedés.

SORSJEGYEK. Az 1854-iki sorsjáték kölcsön sorozatának ma történt 11-ik kihuzásánál, következő sorozatok nyertek: 110, 599, 938, 1080, 1138, 1731, 1822, 1882, 2134, 2358, 2574, 2807, 2929, 2978 és 3617.

— A **milano-comói rent-papírok** mai 13-dik kisorsolása alkalmával a 22-ik sorzat huzatott ki, s nagyobb nyermények következő rent-papírokra esnek: 2750-ik sz. 20,000 fr.; 2798-ik sz. 5000 fr.; 1453-ik sz. 2000 fr.; 2076 és 1-ső sz. mindkettő 800 fr.; 3460-, 1527-ik sz. mindkettő 500 fr.; 707-, 3263-, 2854-, 1137-ik sz. ok

300 fr.; 173-, 1290-, 327-, 2780-, 109-, 3027-ik sz. ok 200 fr.; 590-, 2164-, 712-, 2498-, 2249-, 1962-, 751-, 2159-, 1014-, 74-, 2005-, 830-, 1476-ik sz. ok 100 fr. nyereménnyel. A többi nyerőszámokra 50 fr. esik.

— A **bécs glögnitz-i vasúttársulat** 1845-iki alapítványos 5 százalékos kölcsön 6-ik kisorsolása alkalmával következő kötelezvények huzattak ki: 23-, 27-, 36-, 64-, 171-, 286-, 516-, 529-, 546-, 682-, 832- és 994-ik sz. ok 1000 fr.-tal; 143-, 144-, 319- és 320-ik sz. ok 500 fr.-tal; az 1521-ik sz.-től egész az 1530-ikig 100 fr.-tal.

Árkelet a bécsi börzén jan. 3.

5% ausztr. értékb.	67.50	Loyd	225. —
5% nemzeti kölcsön	78.40	Pesti lánchíd	310. —
5% metalliques	71.90	Éjszakai vasut	19.20
4%	63.75	Államvasut	271.50
5% magy. földi. köt.	73. —	Nyug. vasut	176. —
1834-ki állampapírok	300	Déli	153. —
1839-ki	121. —	Tiszai	105. —
1854-ki	119.50	Pardubitzi	137.25
Comoi	15. —	Amszterdam 100 holl. f.	—
Hitelsorsjegy	101.50	Angszburg 100 f. é. d.	107. —
4% Dunagözh. sorsj.	101. —	Frankfurt 100 f. d. é.	106.75
Hg Eszterházy	83. —	Hamburg 100 m. b.	94. —
Hg Salno	40.50	London 10 f. st.	125.25
Hg Pálffy	38. —	Páris 100 frank	—
Hg Clary	38.50	Bukarest oldh piasz	18. —
Gr. St. Genois	37.50	Konstantinápoly 100 tör. p.	—
Budai	38.50	Cs. koronás	17.20
Gr. Windischg.	37.75	Cs. arany	5.98
Hg Waldstein	23. —	Ezüst	124.50
Hg Waldstein	27. —		

VASUTMENETEK.

INDULAS.

Pestről Váradra, Debrszenhez: 5 órak. regg.
Szolnokról Aradra: 3 ó. 57 p. d. u.
N. Váradra 10 ó 3 p. regg.
Püspök-Ladányról N. Váradra: 12 ó. 53 p. d. u.
Szolnokról Del. Miskolcra: 10 ó. 3 p. regg.
Pestről Arad-Temesvárra: 4 ó. 15 p. d. u. 5 ó. r.
Szegedről Temesvárra: 11 ó. 34 p. éj. 2 ó. d. u.
Püsp-Ladányról Szolnok-Arad: 1 ó. 14 p. d. u.
Miskolcra Pestre: 5 ó. 52 p. r.
Debrecentől Pestre: 11 ó 35 p. regg.
N. Váradról Püsp-Ladányra: 9 ó. 30 d. e.
Aradról Pestre: 9 ó. 51 p. e.
Temesvárról Szegedre: 7 ó. 54 p. 5 ó. 10 p. r.
Szegedről Pestre: 1 ó. éj., 12 ó. dél.
Pestről Bácsre: 9 óra r. 9 ó. 25 p. est.
Uj-Szönyről Bácsre: 2 óra 5 p. délután.
Bácsból Pestre: 6 ó. 30 p. r. 7 órak. est.
" " Győr-Uj-Szönyre: 8 ó. r. 4 ó. 40 p. d. u.